

Andrzej Zbierski (1926–2013)

Po długiej chorobie, 8 października 2013 roku zmarł nestor archeologii gdańskiej – prof. dr hab. Andrzej Zbierski. Wiadomość o jego śmierci poruszyła wiele osób z różnych środowisk. Andrzej Zbierski był bowiem człowiekiem, który nie tylko dał się poznać jako znakomity naukowiec, ale też przez całe życie udzielał się społecznie w wielu organizacjach, w ruchu harcerskim i kombatanckim, pełnił również funkcję radnego miasta Gdańsk. Przedstawiciele wszystkich tych środowisk licznie spotkali się na pogrzebie, 11 października 2013 roku na Cmentarzu Centralnym „Srebrzysko” w Gdańsku.

Cały przebogaty życiorys zawodowy prof. Zbierskiego jest dowodem wielkiej naukowej i społecznej pasji, którą przez większą część swego życia realizował w Gdańsku.

Urodzony 20 stycznia 1926 roku w Ostrowie Wielkopolskim, był synem dr. Dominika Zbierskiego (1890–1940) zamordowanego przez hitlerowców oficera Legionów Piłsudskiego, senatora II RP, dyrektora gimnazjum w Częstochowie. W czasie wojny działał w Szarych Szeregach Armii Krajowej oraz ukończył szkołę podchorążych AK w stopniu podporucznika. Działalność niepodległościową kontynuował po 1945 roku jako łącznik

I Komendy Konspiracyjnego Wojska Polskiego dowodzonego przez kpt. Stanisława Sojczyńskiego, pseudonim „Warszyc”. Skazany w 1946 roku po sfigowanym procesie, nie przyznał się do winy. Spędził wiele miesięcy w aresztach UB i w więzieniu.

Początkowo studiował na Wydziale Mechanicznym Politechniki Łódzkiej. Jak wspominał, decyzja ta była zgodna z postawą wielu młodych ludzi ówczesnego pokolenia, którzy chcieli zostać inżynierami, gdyż w ten sposób mogli się najlepiej przyczynić do szybkiej odbudowy Polski po zniszczeniach wojennych. Przełom nastąpił podczas pobytu w więzieniu. Wtedy, próbując zrozumieć procesy dziejowe i prawa nimi rządzące, postanowił rozpocząć studia z zakresu historii. Potem doszła archeologia, która na Uniwersytecie Łódzkim była zorganizowana jeszcze według programu przedwojennego. Mawiał, że w archeologii pociągało go również to, że wymowy świadectw archeologicznych nie można było zakłamać. Ostatecznie ukończył dwa fakultety Uniwersytetu Łódzkiego: w 1953 roku archeologię, w 1954 roku – historię.

W trakcie studiów pracował jako asystent i adiunkt w Kierownictwie Badań nad Początkami Państwa Polskiego, uczestnicząc w badaniach archeologicznych w Tumie pod Łęczycą (1950–1954), Zgłowiączce (1954), Czerwieniu (Czermnie) nad Huczwą (1952). W trakcie tych prac zebrał materiały do pracy magisterskiej zatytułowanej „Wczesnośredniowieczne górnictwo i hutnictwo w świetle materiałów z grodziska łęczyckiego” opublikowanej w tomie trzecim „Studiów Wczesnośredniowiecznych”.

W 1955 roku przeprowadził się do Gdańska i tutaj do 1991 roku kierował Stacją Archeologiczną Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk. Była to główna placówka naukowa, która do końca lat 80. ubiegłego wieku prowadziła badania archeologiczne na terenie Gdańska. Początkowo kontynuowała prace Ekspedycji Uniwersytetu Łódzkiego z lat 1948–1956, kierowanej przez prof. Konrada Jażdżewskiego, przede wszystkim w otoczeniu grodu średniowiecznego umiejscowionego w widłach Motławy i Wisły (stan. 1). Cieszący się ogromnym autorytetem prof. Jażdżewski stał się Mistrzem dla rozpoczynającego karierę naukową młodego archeologa, o czym prof. Zbierski wielokrotnie wspominał przy różnych okazjach.

Efektom pierwszych lat jego pracy w Gdańsku jest obroniona w 1963 roku w Instytucie Historii Kultury Materialnej rozprawa doktorska pt. „Port gdański na tle miasta w X–XIII wieku”, która ukazała się drukiem rok później. Otrzymał za nią nagrodę naukową Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN. Była to w polskiej historiografii pierwsza monografia wyczerpująco ujmująca dzieje wczesnośredniowiecznego portu zarówno od strony środowiska naturalnego, jak i zagadnień topograficznych, technicznych, ekonomicznych i politycznych. W pracy tej autor, korzystając z nowych i bogatych materiałów archeologicznych pozyskanych w latach 1954–1961, starał się spojrzeć na najstarszy Gdańsk od strony problematyki historii portu, żeglugi i handlu morskiego. W pełni wykorzystując własny warsztat naukowy archeologa i historyka, zrekonstruował rozplanowanie Gdańska i jego portu w X–XIII wieku na tle ówczesnej sieci hydrograficznej.

Kontynuacją zainteresowań dziejami portu gdańskiego były inicjowane w latach 1967–1970 badania archeologiczno-architektoniczne w twierdzy nadmorskiej w Wisłoujściu.

W następnych latach prof. Zbierski zajmował się również badaniami archeologicznymi na terenie Głównego Miasta. Ich wyniki spowodowały, że zarysowany w latach 50. obraz rozwoju najdawniejszego Gdańska uległ skomplikowaniu. Prowadzone na przełomie lat 60. i 70. prace wykopaliskowe w rejonie ul. Chlebnickiej, pod Ratuszem Głównomiejskim i w rejonie Długiego Targu, oraz w latach 1989–1991 w piwnicach Dworu Artusa ujawniły ślady zabudowy interpretowane początkowo jako najstarsze gdańskie osady z X wieku oraz pierwsze gdańskie miasto lokacyjne z XIII wieku. Choć nie wszystkie interpretacje materiału źródłowego wytrzymały próbę czasu, to wywołały ożywioną dyskusję naukową w środowisku archeologów i historyków, przyczyniając się do pełniejszego poznania dziejów miasta oraz wytyczając kierunki do podejmowania dalszych wysiłków badawczych. Nowe spojrzenie na najstarsze dzieje Gdańska podsumowane zostało w rozprawie habilitacyjnej zatytułowanej „Gdańsk w okresie panowania królów polskich i książąt pomorskich od IX do XIII w.” opublikowanej w 1982 roku w I tomie *Historii Gdańska* pod redakcją Edmunda Cieślaka. Praca ta otrzymała nagrodę naukową Sekretarza Naukowego PAN. Do dziś monografia ta pozostaje najpełniejszym opracowaniem syntetycznym dotyczącym początków grodu nad Motławą.

W latach 80. szczególną rangę z punktu widzenia dziejów miasta miało odnalezienie i zbadanie grobu Jana Heweliusza i jego rodziny w kościele św. Katarzyny. Uświetniło to obchody trzechsetlecia śmierci astronoma zorganizowane w 1987 roku. Profesor Zbierski konsultował również przypadkowo odkryte w 1991 roku miejsce masowego pochówku 38 obrońców Poczty Polskiej w Gdańsku, zamordowanych w 1939 roku na gdańskiej Zaspie.

Ważnym obszarem jego aktywności naukowej w latach 70. i 80. było rozwijanie i wprowadzanie nowoczesnych metod badawczych, zwłaszcza metaloznawczych, planistycznych, a także metod datowania: archeomagnetycznej i dendrochronologicznej.

W 1991 roku prof. Zbierski objął stanowisko dyrektora Centralnego Muzeum Morskiego w Gdańsku, które sprawował przez dziesięć lat. Kierował w tym czasie niełatwymi pracami nad zakończeniem rozbudowy siedziby muzeum na wyspie Ołowianka oraz realizował liczne remonty w oddziałach. Doprowadził do ustabilizowania sytuacji kadrowej w muzeum poprzez między innymi zatrudnienie kilku absolwentów archeologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Wspomagał działania w zakresie archeologicznych badań podwodnych oraz ochrony podwodnego dziedzictwa archeologicznego realizowane przez archeologów zatrudnionych w Dziale Badań Podwodnych. Wprowadzał w pracy miłą, życzliwą i ojcowską atmosferę wśród swoich pracowników, zachęcając ich jednocześnie do własnego rozwoju zawodowego i podejmowania pracy naukowej. Zawsze starał się wydobywać ze swych podwładnych ich najlepsze cechy, inspirował, motywował do osiągnięć i zdobywania kolejnych stopni naukowych.

Liczne obowiązki administracyjne nie przeszkodziły mu w podejmowaniu działalności dydaktycznej. W tym okresie był też wykładowcą w Instytucie Archeologii i Etnografii na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu, a także na uniwersytetach w Warszawie i Łodzi. Recenzował wiele prac magisterskich, doktorskich oraz rozpraw habilitacyjnych.

W 1994 roku został, z wyboru Rady Miasta, członkiem rady programowej Komitetu Obchodów tysiąclecia Gdańska. Był pomysłodawcą rekonstrukcji łodzi św. Wojciecha zbudowanej w 1997 roku, która uświetniła te uroczystości. Inspiracją owego przedsięwzięcia była wcześniejsza współpraca z profesorem Erikem Nylenem przy projekcie „Krampmacken” – przeprawy repliką statku Wikingów z Bałtyku na Morze Czarne poprzez Wisłę i Bug, w latach 1983–1985. Był autorem i organizatorem kilkunastu wystaw naukowych, w tym założeń do dwóch wystaw na EXPO 1998 w Lizbonie wraz ze scenariuszem do wystawy „Polska nad Bałtykiem – przeszłość, teraźniejszość, przyszłość”. W Ministerstwie Kultury był rzeczoznawcą ministra w specjalności „archeologiczne badania podwodne, porty, akwenty morskie i śródlądowe”.

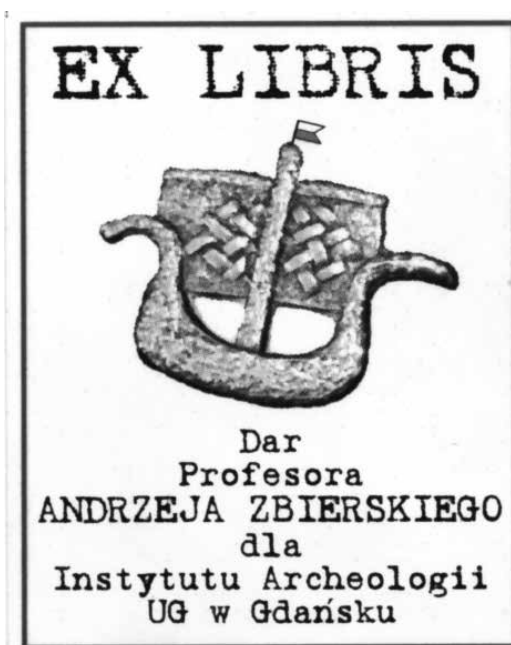
Od 1999 roku przez dwie kadencje był prezesem Oddziału Pomorskiego Stowarzyszenia Muzealników Polskich. Aktywnie poparł inicjatywę tworzenia Stowarzyszenia – pierwsze Walne Zgromadzenie tworzącego się Oddziału Pomorskiego SMP, odbyło się właśnie w CMM i tu też znalazło swoją siedzibę. Wykazał znaczne umiejętności mediacyjne w rozwiązywaniu konfliktów między muzealnikami a władzami terenowymi, udzielał rekomendacji na stanowiska dyrektorskie, przedstawiał problemy muzeów pomorskim politykom, przy każdej okazji promując idee Stowarzyszenia. Od roku 2006 sprawował funkcję prezesa honorowego tego Stowarzyszenia.

Profesor Zbierski jest autorem ponad 200 prac naukowych i popularnonaukowych. Wygłaszał referaty na Kongresach Archeologii Słowiańskiej w Warszawie, Bratysławie i Kijowie, na kongresach i konferencjach, sympozjach oraz na spotkaniach międzynarodowych między innymi w Polsce, Francji, Niemczech, Rumunii, Rosji, Finlandii, Szwecji i Łotwie. Przewodniczył działalności naukowych komitetów redakcyjnych, serii wydawniczych w Gdańskim Towarzystwie Naukowym „Acta Poloniae Maritima” i „Gdańsk Wczesnośredniowieczny”, a także wydawnictw Centralnego Muzeum Morskiego: „Prac naukowych oraz Studiów i materiałów”.

Pasje naukowe dzielił także z aktywnością społeczną, działając w wielu organizacjach. Należy w tym miejscu wspomnieć o licznych dokonaniach, jakie przyniosła jego praca dla dobra społecznego ruchu naukowego. Od 1957 roku był Członkiem Gdańskiego Towarzystwa Naukowego. W latach 1965–1972 kierował budową siedziby Gdańskiego Towarzystwa Naukowego przy ul. Grodzkiej 12. Pełnił różne funkcje: między innymi w latach 1973–1991 był Sekretarzem Generalnym, w latach 1991–2001 Wiceprezesem, a od 2001 roku był Prezesem Honorowym Towarzystwa.

W latach 1966–1976 pełnił funkcję wiceprzewodniczącego Sekcji Nauk Społecznych Komitetu Badań Morza PAN, a w 1976–2002 – członka Prezydium Rady Towarzystw Naukowych PAN. Od 2006 zasiadał w Komisji Archeologicznej Oddziału PAN w Poznaniu.

Aktywnie działał w Światowym Związku Żołnierzy AK, Stowarzyszeniu Szarych Szeregów, gdańskim Klubie Inteligencji Katolickiej, Zrzeszeniu Kaszubsko-Pomorskim. Po strajkach w sierpniu 1980 roku włączył się w prace Komisji Koordynacyjnej NSZZ „Solidarność” w PAN, był współzałożycielem Klubu Myśli Politycznej im. Konstytucji 3 Maja. Niezmiernie ważne w życiorysie zmarłego było harcerstwo. Był harcerz Szarych Szeregów po latach został instruktorem i założycielem Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej.

Ryc. 1. *Ex Libris*, jakim oznaczono książki podarowane Instytutowi Archeologii Uniwersytetu Gdańskiego przez prof. dr. hab. Andrzej Zbierskiego

Fig. 1. *Ex Libris*, which marked books donated to the Institute of Archaeology, University of Gdańsk by Professor Andrzej Zbierski

Profesor Zbierski czynnie wspierał starania związane z organizacją na Uniwersytecie Gdańskim studiów z zakresu archeologii. Był jednym z gości honorowych podczas uroczystej inauguracji roku akademickiego na nowym kierunku – 29 września 2004 roku na grodzisku średniowiecznym w Sopocie. Przemawiając do pierwszych przyjętych na studia studentów archeologii, starał się z charakterystyczną dla siebie energią zainspirować ich własnymi pasjami i zamiłowaniem do badań nad odległą przeszłością. Został również członkiem komitetu redakcyjnego nowopowstałego periodyku naukowego zatytułowanego „Gdańskie Studia Archeologiczne”. Do tworzonej biblioteki instytutowej przekazał około 1700 woluminów z prywatnego księgozbioru (ryc. 1).

Był wielokrotnie odznaczany za swoją działalność naukową i społeczną – między innymi Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami, Krzyżem Armii Krajowej, Medalem Wojska (trzykrotnie), Medalem „Pro Memoria” i „Gloria Artis”, Medalem Wolności, Brązowym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju (1999 r.) oraz około czterdziestoma innymi medalami i odznaczeniami. Był także laureatem Nagrody Prezydenta Gdańska, a w 2011 roku otrzymał zaszczytny tytuł Honorowego Obywatela Gdańska (ryc. 2).

Ryc. 2. Profesor dr hab. Andrzej Zbierski w trakcie uroczystości w Domu Artusa, na której otrzymał w 2011 roku tytuł Honorowego Obywatela Gdańska

Fig. 2 Professor Andrzej Zbierski during a ceremony in the Artus Court, in which he was awarded in 2011 the title of Honorary Citizen of Gdansk

Profesor Zbierski cieszył się powszechnym szacunkiem i zaufaniem, był niezmiernie życzliwy i sprawiedliwy wobec ludzi, zawsze gotowy pracować dla dobra nauki. Wraz z Nim odchodzi pewna epoka przedstawicieli pokolenia dorastającego w przedwojennym inteligentnym środowisku patriotycznym, którzy przez całe życie, jak sam mówił, kierowali się słowami przysięgi harcerskiej: „Mam szczerą wolę całym życiem pełnić służbę Bogu i Polsce, nieść chętną pomoc bliźnim i być posłusznym Prawu Harcerskiemu”. Taka postawa sprawiła, że prof. Zbierski się stał się dla wielu osób wzorem patrioty, naukowca, obywatela Polski i miasta Gdańska.

Pomimo licznych obowiązków oraz pogarszającego się stanu zdrowia do ostatnich swych dni aktywnie uczestniczył w archeologicznych spotkaniach i konferencjach naukowych, jakie odbywały się w Gdańsku. Wówczas zazwyczaj inaugurował i podsumowywał dyskusję naukową, wypowiadając swoje myśli przepiękną polszczyzną z ogromną erudycją, wiedzą oraz z niezwykłym talentem oratorskim. Niestety, odszedł bezpowrotnie, a mury gdańskich instytucji archeologicznych długo jeszcze wypełniać będzie pustka po Nim...

Waldemar Ossowski

Wybór ważniejszych prac prof. dr. hab. Andrzeja Zbierskiego z zakresu archeologii

- 1955, *Wczesnośredniowieczne górnictwo i hutnictwo w świetle materiałów z grodziska łączyckiego*, „Studia Wczesnośredniowieczne” III (praca magisterska).
- 1957, *Stan badań nad historią górnictwa i hutnictwa w Polsce wczesnośredniowiecznej*, „Studia z dziejów górnictwa i hutnictwa” 1.
- 1958, *Dotychczasowe wyniki badań archeologicznych w kościołach św. Mikołaja i św. Katarzyny w Gdańsku*, „Rocznik Gdański” XV/XVI.
- 1958, *Początki portu gdańskiego*, „Z Otchłani Wieków”.
- 1959, *Wczesnośredniowieczne materiały archeologiczne z Czermna nad Huczwą*, „Archeologia Polski” IV(1).
- 1962, *The Early-Mediaeval Gdańsk in the Light of Recent Researches*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” – „Ergon” III.
- 1962, *Badania terenowe Stacji Archeologicznej w Gdańsku IHKM-PAN w latach 1960–1961*, „Sprawozdania Archeologiczne” XV.
- 1962, *Port Gdański w X–XV wieku (w:) Z przeszłości Pomorza Wschodniego*, red. K. Jażdżewski, Wrocław.
- 1962, *Metody badań nad rozplanowaniem wczesnośredniowiecznego Gdańska*, „Rocznik Gdański” XIX/XX.
- 1964, *Port gdański na tle miasta w X–XIII wieku*, Gdańsk (rozprawa doktorska).
- 1964, *Metoda archeomagnetyczna w archeologii i historii*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 3.
- 1967, *Badania archeologiczne nad genezą Słowian i początkami państwa polskiego na Pomorzu Gdańskim*, „Gdańskie Zeszyty Humanistyczne” 15.
- 1968, *Les ports maritimes des Slaves Occidentaux de la periode du haut Moyen Age*, I Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej, t. IV, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1968, *Udział społeczeństw Europy Północnej w rozwoju kultury morskiej od VI–XIII wieku*. *Prace Międzynarodowego Kongresu Archeologów Sławistów – Kijów, 22.09.1965*, Kijów.
- 1969, *Początki Gdańska w świetle najnowszych badań (w:) Gdańsk jego dzieje i kultura*, red. F. Mamuszka, Warszawa.
- 1969, *Rzemiosło w Gdańsku wczesnośredniowiecznym (w:) Gdańsk jego dzieje i kultura*, red. F. Mamuszka, Warszawa.
- 1969, *Badania archeologiczne-architektoniczne w twierdzy nadmorskiej w Wistlujściu (Stanowisko 12, wykop I) Pracowni Archeologicznej w Gdańsku IHKM-PAN*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej – Architektura” 9.
- 1969, *Archeologiczne badania ratownicze przy ulicy Chlebnickiej 48–50 w Gdańsku (Stanowisko 11, wykopy I–III) Pracowni Archeologicznej w Gdańsku IHKM-PAN*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej – Architektura” 9.
- 1969, *W sprawie kolegiaty na grodzie gdańskim w XI–XIII wieku*, „Rocznik Gdański” XXVIII.
- 1970, *Porty Słowiańskie (w:) Słownik Starożytności Słowiańskich*, t. IV, cz. 1, red. W. Kowalenko, G. Labuda, T. Lehr-Spławiński, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1970, *W sprawie badania zamków krzyżackich w Polsce*, *Zespół Badań nad Polskim Średniowieczem Uniwersytetu Warszawskiego i Politechniki Warszawskiej – VI Konferencja Naukowa w Warszawie w 1969 r.*, Warszawa.

- 1970, *Dalsze badania archeologiczne-architektoniczne w twierdzy nadmorskiej w Wisłoujściu (Stanowisko 12, wykopy I–VI) Pracowni Archeologicznej w Gdańsku IHKM-PAN*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej – Architektura” 10.
- 1971, *O poglądach Ericha Keysera na wyniki polskich badań nad dziejami wczesnośredniowiecznego Gdańska i Pomorza Gdańskiego*, „Rocznik Gdański” XXIX–XXX.
- 1971, *Władysław Łęga (1889–1960)*, „Rocznik Gdański” XXIX–XXX.
- 1972, *Rybołówstwo i rybactwo Słowian (w:) Słownik Starożytności Słowiańskich*, t. IV, cz. 2, red. W. Kowalenko, G. Labuda, T. Lehr-Splawiński, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1972, *Les Methodes de l'investigation du plan urbanistique des villes protomedievales d'après l'exemple de Gdańsk*, II Międzynarodowy Kongres Archeologii Słowiańskiej, t. VII, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1973, *Metoda archeomagnetyczna w badaniach archeologiczno-architektonicznych Gdańska, Nauki matematyczno-przyrodnicze w Gdańsku – przeszłość, stan aktualny, perspektywy rozwoju*, Sesja Naukowa wydziału III Nauk Matematyczno-Przyrodniczych Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Gdańsk.
- 1976, *Archaeology on Spatial in Gdańsk*, „Acta Poloniae Historica” XXXIV.
- 1977, *Ichthyological Studies on Fishing in Gdańsk in the 9th–13th Centuries based on archaeological Materials from Pomerania*, „Archaeologia Polona” XVII.
- 1977, *Badania kompleksowe archeologiczno-architektoniczne w twierdzy nadmorskiej w Wisłoujściu w 1970 roku (Stanowisko 12, wykopy I–VIII Pracowni Archeologicznej w Gdańsku IHKM-PAN)*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Gdańskiej – Architektura” 14.
- 1977, *Metody badań nad początkami miast polskich*, „Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego”.
- 1978, *Metoda planistyczna (strukturalno-kontynuacyjna) w badaniach miast polskich IX–XIII wieku*, „Rocznik Gdański” XXXVIII (1).
- 1985, *Gdańsk w okresie panowania królów polskich i książąt pomorskich (od IX w. do XIII w.)*, (w:) *Historia Gdańska*, red. E. Cieślak, t. I, Gdańsk (praca habilitacyjna).
- 1979, *Problem metody integralnej w badaniach nad początkami miast*, „Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego” 5.
- 1979, *Struktura zawodowa, społeczna i etniczna ludności Gdańska w IX–XIII wieku*, „Prace i Materiały Muzeum Archeologicznego i Etnologicznego w Łodzi – Seria Archeologiczna” XXV.
- 1980, *Z badań kompleksowych nad dziejami Wisłoujścia*, „Peribalticum” I.
- 1980, *Archeologie über Lokationveränderungen der polnischen Städte mit besonderer Berücksichtigung der Hafestädte. Rapports du III Congres International Archeologie Slave–Bratislava 7–14.09.1975*, Bratislava.
- 1978, *Z badań kompleksowych nad początkiem Pucka*, „Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego” 10.
- 1985, *The development of the Gdańsk area from the Ninth to the Thirteen Century, The Comparative History of Urban Origins in Non-Roman Europe*, Oxford.
- 1986, *Problem lokalizacji miasta na prawie lubeckim w Gdańsku w świetle najnowszych odkryć archeologiczno-architektonicznych na Głównym Mieście (lata 1983–1984)*, „Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego” 12.
- 1986, *Z kręgu problematyki związanej z badaniami kompleksowymi nad początkami portu puckiego*, „Peribalticum” IV.

- 1987, *Interdyscyplinarność badań archeologicznych na przykładzie wykopalisk w kościele św. Katarzyny w Gdańsku*, „Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego” 13.
- 1988, *Problem obniżania się strefy nadmorskiej w rejonie Zatoki Gdańskiej w świetle badań archeologicznych*, „Kwartalnik Geologiczny” 32(1).
- 1989, *Akwatoria bałtyckich portów słowiańskich w VI–XIII wieku*, „Sprawozdania Gdańskiego Towarzystwa Naukowego” 15.
- 1990, *Profesor Konrad Jażdżewski. Człowiek i uczonej (1908–1985)*, „Pomerania Antiqua” XIII.
- 1991, *Wyniki badań grobu Jana Heweliusza*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 2.
- 1992, *Johannes Hevelius against the background of his era (w:) On the 300th anniversary of the death of Johannes Hevelius-Book of the International Scientific Session*, red. R. Głębocki, A. Zbierski, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1992, *Johannes Hevelius necropolis in the church of Św. Katarzyna (St Catherine) (w:) Gdańsk – Book of the International Scientific Session*, red. R. Głębocki, A. Zbierski, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- 1994, *Janina Kamińska. Człowiek i uczonej*, „Gdańsk Wczesnośredniowieczny” X.
- 2000, *Twierdza morska w Wisłoujściu w świetle badań kompleksowych Pracowni Archeologicznej IHKM PAN i Centralnego Muzeum Morskiego (w:) Twierdza Wisłoujście: historia, teraźniejszość, przyszłość*, red. J. Stecewicz, Gdańsk.
- 2003, *Gdańsk w okresie przybycia dominikanów w XIII w. (w:) Dominikanie Gdańsk – Polska – Europa*, red. D.A. Dekański, A. Gołembnik, M. Grubka, Gdańsk: Dominikańskie Centrum św. Jacka, Pelplin.

